(ה) [ה] מִשֶּׁלָּכֶם, ד וַאֲפִלּוּ אָמַר לוֹ יְהֵא שֶׁלְּךָ עַד שֶׁתֵּצֵא בּוֹ, וְאַחַר כָּךְ יְהֵא שֶׁלִּי כְּבַתְּחִלָּה, לֹא יָצָא, (יא) * דְּהָוֵי כְּמוֹ שָׁאוּל. ה וְאִם נְתָנוֹ לוֹ בְּמַתָּנָה, מֻתָּר: ד ו נְתָנוֹ לוֹ עַל מְנָת לְהַחֲזִירוֹ, הֲרֵי זֶה יוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ וּמַחֲזִירוֹ, שֶׁמַּתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר (יב) שְׁמָהּ מַתָּנָה. (יג) ז וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ, לֹא יָצָא (יד) * ח אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ אֶת דָּמָיו, (טו) וַאֲפִלּוּ נֶאֱנַס מִיָּדוֹ. וְכֵן אִם הֶחֱזִירוֹ (ו) [ו] (טז) * לְאַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ, לֹא יָצָא.

ד הָרֹא״ש שָׁם (פ״ג סי׳ ל). ה שָׁם בַּבְּרַיְתָא. ו מִמַּעֲשֶׂה דְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְכוּ׳ בַּבְּרַיְתָא שָׁם. ז מֵימְרָא דְּרָבָא שָׁם. ח הָרֹא״ש שָׁם בְּשֵׁם בַּעַל הָעִטּוּר (ח״ב צב.).

בַּאֵר הֵיטֵב

ג (ה) **מִשֶּׁלָּכֶם.** אִם אֵין הָאִישׁ בְּבֵיתוֹ וְנָתְנָה הָאִשָּׁה הַלּוּלָב לְאֶחָד מֵאוֹהֲבָיו אוֹ קְרוֹבָיו בְּמַתָּנָה נִרְאֶה לִי דְּלֹא יָצָא דְּשֶׁמָּא נִיחָא לֵהּ לְמָכְרוֹ עַל יוֹם אֶחָד. וּלְמָכְרוֹ נִרְאֶה לִי דְּשָׁרִי דְּזָכִין לָאָדָם שֶׁלֹּא בְּפָנָיו מִיהוּ אִם אָדָם חָשׁוּב הוּא דְּזִילָא בֵּהּ מִלְּתָא לִמְכֹּר הָאֶתְרוֹג שָׁרִי דְּאָמְדִינַן דַּעְתֵּהּ דְּנִיחָא לֵהּ. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) וְעַיֵּן שָׁם. הַשּׁוֹאֵל לוּלָב מֵחֲבֵרוֹ וּנְתָנוֹ לוֹ סְתָם אָמְרִינַן מִסְּתָמָא בְּמַתָּנָה נְתָנוֹ לוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ. מָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ג׳ וּבְסִימָן י״ד סָעִיף קָטָן ח׳ עַיֵּן שָׁם. אֲבָל הַט״ז שָׁם סָעִיף קָטָן ה׳ כָּתַב דְּלֹא יָצָא דְּבָעִינַן שֶׁיֹּאמַר בְּפֵרוּשׁ לְשֵׁם מַתָּנָה וְלֹא לְשֵׁם שְׁאֵלָה עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב הָרַב ר׳ מָנוֹחַ (פ״ח ה״י) דְּמֵאַחַר דְּלוּלָב שָׁאוּל פָּסוּל בְּיוֹם רִאשׁוֹן אֵין רָאוּי לוֹמַר הַשְׁאִילֵנִי לוּלָבְךָ דְּהָא בְּתוֹרַת שְׁאֵלָה נוֹטְלוֹ וְאֵין יוֹצֵא בּוֹ אֶלָּא צָרִיךְ לוֹמַר תֵּן לִי לוּלָבְךָ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: **ד (ו) לְאַחַר זְמַן.** וְדַוְקָא כְּשֶׁאָמַר עַל מְנָת לִקְנוֹת לְכֻלֵּי עָלְמָא קָנָה מִן הַתּוֹרָה נִיחָא, אֶלָּא דְּמִדִּבְרֵי מָר אָבִיו לֹא מַשְׁמַע כֵּן כוּ׳ עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּסִפְרִי שׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ח׳ וְסִימָן ט׳ בֵּרוּר הַדְּבָרִים בְּעִנְיַן קִנְיָן דְּרַבָּנָן לְגַבֵּי דְּאוֹרַיְתָא, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת מַשְׂאַת מֹשֶׁה סִימָן ד׳ וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (ס״ק ג־ה) וּבְחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן מ׳ (בברכ״י סק״ב) בְּאֹרֶךְ, וְעַיֵּן בְּגַט פָּשׁוּט סִימָן ק״כ (סק״ח) וּבְסֵפֶר תּוֹרַת גִּטִּין (סי׳ קכ ביאורים סק״ה) לְעִנְיַן קְנִיַּת קְלָף לְגַט וְלֹא נָתַן מָעוֹת, וּמִי שֶׁמְּדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יֵשׁ לוֹ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל סִימָן ש״ו סָעִיף קָטָן ט״ו הָא דְּנוֹתְנִין הָאֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ מַתָּנָה גְּמוּרָה אֶלָּא עַל מְנָת לְהַחֲזִיר לְאַחַר שֶׁיֵּצֵא בּוֹ כוּ׳ וְגַם דִּלְצֹרֶךְ מִצְוָה מֻתָּר, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה בְּקִדּוּשִׁין דַּף ו׳ עַמּוּד ב׳ (ד״ה בא״ד וי״ל) לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁכָּתַב הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו ויש אומרים) עַל הַסְּמַ״ג (עשין מד) שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לִכְפֹּל אֶת הַתְּנַאי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מִצְוָה גַּם בַּהַחְזָרָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם מֻצָּל מֵאֵשׁ (ח״א סי׳ י) שֶׁנִּסְתַּפֵּק מִי שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה לוּלָב זֶה שֶׁל רְאוּבֵן אִם יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהַבִּרְכֵּי יוֹסֵף כָּתַב דְּלֹא יָצָא עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בִּקְצוֹת הַחֹשֶׁן רמ״א (סק״ד) וּבִמְקוֹר חַיִּים סִימָן תמ״ח (ביאורים סק״ו) בָּזֶה: **ד [ו] לְאַחַר**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ג [ה] **מִשֶּׁלָּכֶם.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתוּב בְּקֻנְטְרֵס אַחֲרוֹן לְשׁוּ״ת בַּ״ח הַחֲדָשׁוֹת בְּסִימָן ס״א (עיין סי׳ פ־פא) בְּעִנְיַן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וּמַה שֶּׁכָּתַבְתִּי בְּיַד אֶפְרַיִם עַל דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ג) בָּזֶה. וְעַיֵּן בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת קִנְיַן מְשִׁיכָה (סי׳ ב) שֶׁכָּתַב דִּלְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּקִנְיָן דְּרַבָּנָן לָא מְהַנֵּי לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתוֹ מִדְּאוֹרַיְתָא, הָנֵי דְּקָנוּ אֶתְרוֹג לְמִצְוָה לִפְרֹעַ אַחַר הֶחָג לָא יָאוּת עָבְדִי דְּכָל כַּמָּה דְּלָא יָהִיב דְּמֵי אֵין לוֹ בּוֹ רַק קִנְיַן מְשִׁיכָה שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן וַאֲנַן בָּעִינַן ׳לָכֶם׳ מִדְּאוֹרַיְתָא, וְעַיֵּן שָׁם בְּהַגָּ״ה בְּנוֹ מַהֲרִ״י (גרון) [נָבוֹן] זַ״ל (סוף הסימן) שֶׁכָּתַב דִּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַמְבַּ״ן הֱבִיאוֹ בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בָּבָא מְצִיעָא (מז: ד״ה וק״ל) דְּאַף מַתְּנַת מִטַּלְטְלִין אֵינָהּ נִקְנֵית אֶלָּא בַּחֲלִיפִין אוֹ בְּחָצֵר אוֹ בְּאַגַּב אִם כֵּן גַּם בְּמַתָּנָה יֵשׁ לָחֹשׁ כָּל שֶׁלֹּא הֱבִיאוֹ לִרְשׁוּתוֹ. וּלְפִי זֶה צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הָא דְּסֻכָּה דַּף מ״א (ע״ב) נְטָלוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְיָצָא בּוֹ כוּ׳ הַיְנוּ שֶׁלְּקָחוֹ לִרְשׁוּתוֹ כוּ׳, וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (סק״ה) כָּתַב עַל זֶה דְּקָשֶׁה מִמַּתְנִיתִין דִּבְפֶרֶק לוּלָב וַעֲרָבָה (מב:) שֶׁהָיוּ מוֹלִיכִין לוּלָבֵיהֶן לְהַר הַבַּיִת וּמְלַמְּדִין כוּ׳ יְהֵא לוֹ בְּמַתָּנָה, וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּסוֹף הַסֵּפֶר (מחנה אפרים) בַּהַשְׁמָטוֹת דְּכָל שֶׁנְּטָלוֹ בְּתוֹךְ יָדוֹ וְכִוֵּן בְּעִנְיַן קִנְיָן דְּרַבָּנָן לְגַבֵּי דְּאוֹרַיְתָא, וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת מַשְׂאַת מֹשֶׁה סִימָן ד׳ וּבְבִרְכֵּי יוֹסֵף (ס״ק ג־ה) וּבְחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן מ׳ (בברכ״י סק״ב) בְּאֹרֶךְ, וְעַיֵּן בְּגַט פָּשׁוּט סִימָן ק״כ (סק״ח) וּבְסֵפֶר תּוֹרַת גִּטִּין (סי׳ קכ ביאורים סק״ה) לְעִנְיַן קְנִיַּת קְלָף לְגַט וְלֹא נָתַן מָעוֹת, וּמִי שֶׁמְּדַקְדֵּק בְּמַעֲשָׂיו יֵשׁ לוֹ לְהַחְמִיר גַּם בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל סִימָן ש״ו סָעִיף קָטָן ט״ו הָא דְּנוֹתְנִין הָאֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה בְּיוֹם טוֹב מִשּׁוּם דְּאֵינָהּ מַתָּנָה גְּמוּרָה אֶלָּא עַל מְנָת לְהַחֲזִיר לְאַחַר שֶׁיֵּצֵא בּוֹ כוּ׳ וְגַם דִּלְצֹרֶךְ מִצְוָה מֻתָּר, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה בְּקִדּוּשִׁין דַּף ו׳ עַמּוּד ב׳ (ד״ה בא״ד וי״ל) לְיַשֵּׁב מַה שֶּׁכָּתַב הַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו ויש אומרים) עַל הַסְּמַ״ג (עשין מד) שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לִכְפֹּל אֶת הַתְּנַאי כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה מִצְוָה גַּם בַּהַחְזָרָה עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בִּרְכֵּי יוֹסֵף (סק״א) בְּשֵׁם מֻצָּל מֵאֵשׁ (ח״א סי׳ י) שֶׁנִּסְתַּפֵּק מִי שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן הוֹדָאָה לוּלָב זֶה שֶׁל רְאוּבֵן אִם יָצָא יְדֵי חוֹבָתוֹ, וְהַבִּרְכֵּי יוֹסֵף כָּתַב דְּלֹא יָצָא עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בִּקְצוֹת הַחֹשֶׁן רמ״א (סק״ד) וּבִמְקוֹר חַיִּים סִימָן תמ״ח (ביאורים סק״ו) בָּזֶה: **ד [ו] לְאַחַר**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אוֹמְרִים (יג) דְּהָנֵי דְּקָנִי אֶתְרוֹג לְמִצְוָה וּפָרְעִי לְאַחַר הֶחָג לָא יָאוּת עָבְדִי, דְּכָל כַּמָּה דְּלָא יָהִיב דְּמֵי לָא קָנֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וַאֲנַן בָּעִינַן ׳לָכֶם׳ דְּאוֹרַיְתָא, אִם לֹא שֶׁהֱבִיאוֹ לִרְשׁוּתוֹ וְקָנָהוּ בְּתוֹרַת חָצֵר. וּלְכַתְּחִלָּה נָכוֹן לִזָּהֵר בָּזֶה וְלִפְרֹעַ קֹדֶם הֶחָג: **(יא) דְּהָוֵי כְּמוֹ שָׁאוּל.** דְּאֵין זֶה לְשׁוֹן מַתָּנָה כֵּיוָן שֶׁפֵּרֵשׁ שֶׁהוּא רַק לִזְמַן: **ד (יב) שְׁמָהּ מַתָּנָה.** דִּכְשֶׁאָמַר חֵפֶץ זֶה נָתוּן לְךָ, (יד) נִפְקַע כָּל כֹּחוֹ מִמֶּנּוּ, וּמַה שֶּׁאָמַר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִיר לִי, (טו) הוּא רַק תְּנַאי כִּשְׁאָר תְּנָאִים שֶׁאָדָם יָכוֹל לְהַתְנוֹת בִּמְכִירָתוֹ וּבְמַתְּנָתוֹ: **(יג) וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ.** וְהוּא הַדִּין (טז) כְּשֶׁנִּפְסַל בְּיָדוֹ וְהֶחֱזִירוֹ: **(יד) אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ אֶת דָּמָיו.** וְלֹא אָמְרִינַן בָּזֶה מַה לִּי הֵן מַה לִּי דְּמֵיהֶן, (יז) כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לוֹ לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה בְּוַדַּאי הִקְפִּיד עַל הַלּוּלָב גּוּפֵהּ: **(טו) וַאֲפִלּוּ נֶאֱנַס מִיָּדוֹ.** וְאַף עַל גַּב דִּלְדַעַת הַמְּחַבֵּר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א (ס״ח) בְּמַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְנֶאֱנַס פָּטוּר מִתַּשְׁלוּמִין, הַיְנוּ מִשּׁוּם דְּאֵין עָלָיו דִּין שׁוֹמֵר שֶׁהֲרֵי בְּתוֹרַת מַתָּנָה בָּאָה לְיָדוֹ, אֲבָל עַל כָּל פָּנִים הַתְּנַאי לֹא נִתְקַיֵּם וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּפִקָּדוֹן בְּיָדוֹ, וּלְהָכִי לֹא יָצָא בְּעִנְיָנֵנוּ, וּמַשְׁמַע (יח) מֵרֹב הַפּוֹסְקִים דְּגַם בְּנֶאֱנַס לֹא מְהַנֵּי חֲזָרַת דָּמִים. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קנב ס״ה) שֶׁמִּסְתַּפֵּק אִם אָמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי מַהוּ, וּבְסֵפֶר מְאִירִי כְּתַב יָד אֲשֶׁר תַּחַת יָדִי (מא: ד״ה זהו ביאור וכו׳ כבר ביארנו), דַּעְתּוֹ בְּהֶדְיָא (יט) דְּיָכֹל הַנּוֹתֵן לִמְחֹל תְּנָאוֹ וְלֹאמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי, וְיָצָא זֶה יְדֵי חוֹבָה אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא הֶחֱזִיר: **(טז) לְאַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם, אִם הוּא שָׁעָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר עוֹד לָצֵאת

בֵּאוּר הֲלָכָה

ג * **דְּהָוֵי כְּמוֹ שָׁאוּל.** עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק יא) שֶׁכָּתַבְנוּ הַטַּעַם דְּכֵיוָן דְּהָוֵי לִזְמַן וְכוּ׳ וּכְעֵין זֶה מְבֹאָר בְּרַ״ן נְדָרִים דַּף כ״ט (ע״א, ד״ה אמר ליה אביי) דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ קִנְיָן עוֹלָמִית לֹא הָוֵי רַק קִנְיַן פֵּרוֹת, **וְעַיֵּן בִּקְצוֹת הַחֹשֶׁן** בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א (סק״ד) **שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהָבִיא הַפּוֹסְקִים הַחוֹלְקִים עַל זֶה וּלְדִידְהוּ כָּל שֶׁאוֹמֵר הַנּוֹתֵן בְּפֵרוּשׁ שֶׁהוּא מַקְנֶה לַמְקַבֵּל קִנְיַן הַגּוּף אֲפִלּוּ אָמַר לִזְמַן קָצוּב נַמִּי הָוֵי מַתָּנָה וּבְאֶתְרוֹג אֲפִלּוּ לֹא אָמַר בְּפֵרוּשׁ נַמִּי קָנֵי קִנְיַן הַגּוּף לַזְּמַן שֶׁאָמַר לוֹ** וּמִשּׁוּם דְּאִי לְפֵרוֹת מַאי קָיָהִיב לֵהּ וְכִסְבָרַת הַשַּׁ״ס בְּבָבָא בָּתְרָא קל״ז, וְעַיֵּן עוֹד בְּאַבְנֵי מִלּוּאִים סִימָן כ״ח סָעִיף קָטָן נ״ג שֶׁחִזֵּק שָׁם גַּם כֵּן דְּבָרָיו, וְהַהִיא דְּלֹא לִיקְנֵי אִינִשׁ לוּלָבָא לִינוּקָא (מו:) דְּמִנָּהּ מִסְתַּיֵּעַ הָרֹא״ש (פ״ג סי׳ ל), יִשְׁבָהּ שָׁם בִּקְצוֹת הַחֹשֶׁן וּבְאַבְנֵי מִלּוּאִים בִּשְׁנֵי פָּנִים, **אָכֵן בִּנְתִיבוֹת שָׁם** (ביאורים סק״ה) **הִסְכִּים עִם הַמְחַבֵּר** עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ:

ד * **אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ אֶת דָּמָיו. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס״ק יד) **וְהוּא מִלְּשׁוֹן הַפּוֹסְקִים, וּלְפִי זֶה אִם יֵשׁ לוֹ עוֹד לוּלָב לָצֵאת בּוֹ מִסְתַּבְּרָא דִּמְהַנֵּי נְתִינַת דָּמִים עַל כָּל פָּנִים הֵיכִי דְּאֵין הַחֵפֶץ בָּעוֹלָם** [וְעַיֵּן בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א סָעִיף ז׳ בָּרַמָ״א וּבִקְצוֹת הַחֹשֶׁן (סק״ז) וּבִנְתִיבוֹת שָׁם (ביאורים סק״ז)], וְכָעִנְיָן הַהוּא דְּאַחִין שֶׁקָּנוּ וְכוּ׳ אִם יָכוֹל לְאָכְלוֹ וְכוּ׳ עַיֵּן שָׁם (בבא בתרא) בְּפֶרֶק יֵשׁ נוֹחֲלִין דַּף קל״ז (ע״ב). **וְכֵן נִרְאֶה גַּם כֵּן בְּמַחֲזִיר לוֹ לוּלָב אַחֵר כָּשֵׁר וּמְהֻדָּר דִּמְהַנֵּי דְּשׁוּב לֵיכָּא אֻמְדָנָא,** אַף דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּרוֹצֶה אָדָם בְּשֶׁלּוֹ, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ פּוֹסְקִים דִּבְנִשְׂרַף אוֹ נֶאֱבַד וְכַדּוֹמֶה דְּנוֹתֵן דָּמָיו וְיוֹצֵא, עַיֵּן בַּכֹּל בּוֹ (סי׳ עב), וְגַם מוּבָא בְּרֹא״ש בְּסֻגְיָן (שם) דַּעַת רַבֵּנוּ יְשַׁעְיָה דְּמוּכָח מִנֵּהּ עוֹד יוֹתֵר דִּבְנֶאֱנַס פָּטוּר לְגַמְרֵי וְיוֹצֵא, שֶׁלֹּא כִּוֵּן בְּעַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֶלָּא כְּשֶׁהַחֵפֶץ בְּעַיִן, וְאַף דְּהַמְחַבֵּר לֹא סָמַךְ עֲלַיְהוּ וּמַשְׁמַע מִנֵּהּ דַּאֲפִלּוּ דָּמִים לֹא מְהַנֵּי וַאֲפִלּוּ בְּאֹנֶס וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק טו), מִכָּל מָקוֹם בְּמַחֲזִיר לוֹ לוּלָב אַחֵר כָּשֵׁר וּמְהֻדָּר אֶפְשָׁר דְּכֻלֵּי עָלְמָא מוֹדִי, **וּבְסֵפֶר שְׂדֵי חֶמֶד** (אס״ד מע׳ ד׳ מינים סי׳ ג׳ סק״א) **הֵבִיא בְּשֵׁם סֵפֶר שֵׁם אַרְיֵה** (שו״ת או״ח סי׳ יב) **דְּגַם בָּזֶה לֹא יָצָא, וְהַנִּרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי כָּתַבְתִּי:**

* **לְאַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס״ק טז) **בְּאִם אָמַר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ וְלֹא אָמַר לִי,** כֵּן הוּא בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ״א סָעִיף ו׳ בְּהַגָּ״ה שָׁם בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה (ח״א) סִימָן אֶלֶף וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ סְתִירָה עַל זֶה מֵהָא דְּסָעִיף ה׳ דַּאֲפִלּוּ בְּנָתַן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(יג) עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (סק״ה) בְּשֵׁם מַחֲנֵה אֶפְרַיִם. **וְאַגַּב אֶרְשֹׁם עוֹד דָּבָר קָטָן שֶׁרָאִיתִי אַף שֶׁהוּא דָּבָר פָּשׁוּט אָכֵן מִפְּנֵי שֶׁהוּא מָצוּי הֻכְרַחְתִּי לְכָתְבוֹ, דְּהַיְנוּ אֲפִלּוּ אֲנָשִׁים הַחֲרֵדִים הַזְּהִירִים לְקַיֵּם הַמִּצְוָה כְּתִקּוּנָהּ בְּעִנְיַן ׳לָכֶם׳ וְלוֹקְחִים לְעַצְמָם אֶתְרוֹג וְלוּלָב וַהֲדַסִּים וּמְשַׁלְּמִים תֶּכֶף, עַל עֲרָבוֹת אֵינָם מַקְפִּידִים לְהָכִין מִבְּעוֹד יוֹם אֶלָּא לְמָחָר בַּבֹּקֶר כְּשֶׁבָּאִים לְבֵית הַמִּדְרָשׁ מְבַקְּשִׁים מִן הַשַּׁמָּשׁ שֶׁיִּתֵּן לָהֶם עֲרָבוֹת, וּבֶאֱמֶת בְּכָל הָאַרְבָּעָה מִינִים צָרִיךְ לִזָּהֵר לְקַיֵּם בָּהֶם ׳לָכֶם׳ בִּשְׁלֵמוּת:**

ד (יד) פּוֹסְקִים: **(טו)** וְיוֹצֵא בּוֹ יְדֵי חוֹבָתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא קִיֵּם עֲדַיִן תְּנָאוֹ דְּכָל הָאוֹמֵר עַל מְנָת כְּאוֹמֵר מֵעַכְשָׁו דָּמֵי וְקָנֵי אִם לֹא שֶׁיַּעֲבֹר הַתְּנַאי דְּאָז בָּטְלָה הַמַּתָּנָה לְמַפְרֵעַ: **(טז)** פָּשׁוּט, וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הָרַ״ן בַּסֻּגְיָא (כ. ד״ה ויש) וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר בְּסוֹף סָעִיף זֶה: **(יז)** רֹא״ש (פ״ג סי׳ ל) וְרַ״ן (שם) וְרִיטְבָּ״א (מא: ד״ה כי הא): **(יח)** עִטּוּר (ח״ב דף צב.) וְרֹא״ש (שם) וְטוּר. וְכֵן מַשְׁמָעוּת הָרַ״ן (שם) וְהָרִיטְבָּ״א (שם) וְהַמְּאִירִי (מא: ד״ה זהו ביאור וכו׳ כבר ביארנו) שֶׁהֲרֵי נָסְבוּ לָהּ מֵהַהִיא דְּאִצְטְלָא (גיטין עד:) וְהָתָם מַיְרֵי בְּשֶׁנֶּאֶבְדָה וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א סָעִיף קָטָן ה׳ עַיֵּן שָׁם. **וְשָׁמַעְתִּי שֶׁהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר אֵין סוֹבֵר כֵּן בְּהַגָּהוֹתָיו** (עיין שו״ת תשובות חדשות חו״מ סי׳ ג) **וְאֵין הַסֵּפֶר תַּחַת יָדִי לִרְאוֹת בַּמֶּה דָּחָה דִּבְרֵי כָּל הַגְּדוֹלִים הַלָּלוּ: (יט)** וּמְסַיֵּם שָׁם וּכְמוֹ בְּמַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ עַד שֶׁיִּתֵּן לְבָנָיו כּוֹר חִטִּים אָמְרוּ בִּנְדָרִים (כד.) שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי, וְאַף עַל גַּב דִּבְגִטִּין (שם) לְעִנְיַן אִצְטְלָא אָמְרוּ שֶׁאֵינָהּ כְּלוּם הָתָם כִּדְקָתָנֵי טַעְמָא דִּלְצַעוּרֵי קָמְכַוֵּן מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ בִּכְתַב יָד, וְכָל דְּבָרָיו הֵם סֻגְיַת הַשַּׁ״ס שָׁם בְּגִטִּין דַּף (ע״ג) [ע״ד] (שם). **מִיהוּ נִרְאֶה דְּכָל זֶה הוּא אִם מְבַטֵּל תְּנָאוֹ בְּתוֹךְ הַזְּמַן, אֲבָל בִּלְאַחַר זְמַן שֶׁכְּבָר לֹא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי וְנִתְבַּטֵּל מַתְּנָתוֹ וְנִתְבַּטֵּל מִצְוָתוֹ בְּוַדַּאי לֹא יוֹעִיל מַה שֶּׁיֹּאמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי.**

וְעַיֵּן לְשׁוֹן הַמְחַבֵּר בְּאֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן קמ״ג סָעִיף ו׳:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ט שם וכפסק השו"ע והרמ"ן (כ. ד"ה ויש).

הָגָה: (יז) * וּמֻתָּר לָתֵת לוֹ אֶתְרוֹג בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ, דְּלֹא גָּרַע מִמַּתָּנָה עַל מְנָת (ז) לְהַחֲזִיר (ר"ן פרק ה' דנדרים (מת. ד"ה כל)): ה (יח) טנָתְנוּ לוֹ סְתָם, הָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר לוֹ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֵהוּ לִי, * דְּמִסְתָּמָא עַל דַּעַת כֵּן נָתְנוּ לוֹ, כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ לָצֵאת בּוֹ שֶׁאֵין לוֹ אַחֵר. וְאִם לֹא הֶחֱזִירוֹ, לֹא יָצָא. הַגָּה: (יט) וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתְּנוֹ לְבָעָלִיו (מ) בְּמַתָּנָה, (כ) כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה שֶׁל בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בּוֹ (הרא"ש (פ"ג סי' ל) ורבינו ירוחם נתיב ח' ח"ד).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

זְמַן. עַיִן בַּאֵר הַיטֵב, וּבְמִשְׁאֵת משֶׁה שָׁם כָּתַב שֶׁאִם הִלּוֹקֵחַ חָזַר וּפִיֵּס לַמּוֹכֵר בְּדָמִים יָצְאוּ הַקָּהָל, וְלָמַד מִזֶּה לְגוֹזֵל אֶתְרוֹג מִן חֲבֵרוֹ וּנְטָלוֹ בְּיוֹם טוֹב וּכְמוֹעֵד פִּיְּסוֹ וּמָחַל לוֹ מְהֻנֵּי הַקָּהָל, וְלָמַד מִזֶּה לְגוֹזֵל מַצָּה מִן חֲבֵרוֹ וְאָכַל אַחַר הַפְּסָחִים מְפֻקְפָּקִין עַל סְבָרָא זוֹ [וְעַיֵּן בְּקֶרְבָּן נְתַנְאֵל בְּסָגֵיא זוֹ (פ"ג סי' ל אות נ) וְכֵן בְּכִבּוּדֵי יַעֲקֹב (סק"י)] וְדַעְתִּם דְּבָעֵל הָעטוּר (ח"ב צב.) שְׁכּוֹבֵר דְּאִפְלוּ בִּסְתָמָא כְּנָתְנוּ שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ כָּל שֶׁכֵּן בְּשִׁמְּתָנָה עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ אַף שֶׁלֹּא אָמַר לִי וְחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א. וְדַע דְּגַם בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי דְּמִחֲיָב לְהַחֲזִירוֹ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ גַּם כֵּן אִיבָּא חִלּוּק בְּדָבָר, דְּבְאֵין לוֹ לוּלָב אַחֵר מְחֻיָּב לְהַחֲזִירוֹ בְּיוֹם זֶה אִם לֹא בָּרַךְ אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִיוֹמָא דְּלְמָחָר וְכוּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) וּמִשָּׁעָם דְּאַמְדָּנָא דְּמוֹכֵחַ הוּא, אֲבָל בְּיִשׂ לוֹ עוֹד לוּלָב כָּשֵׁר לְבָרְךְ עָלָיו נִהֵי דְּאֵינוֹ רָשַׁאי לְהַחֲזִיר לוֹ אַחַר הֶחָג שֶׁהֲרֵי אָמַר הֶחֱזִירֵהוּ לִי וּמִידֵי דַּחֲזִי לֵהּ קָאָמַר אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ בְּיוֹם זֶה אוֹ לְמָחָר וְכָל שֶׁמְּחַזִּיר לוֹ בְּחָג אֲפִלּוּ בְּיוֹם שְׁכִיעִי נִמְי יָצָא יְדֵי תְּנָאוֹ, דְּהָא עֲדַיִן קָאֵי לְמִצְוָתוֹ וַהֲרֵי לֹא פָּרַשׁ בְּאֵיזֶה יוֹם וְכָפֶה שֶׁיְּהֵא שָׁוֶה בְּשִׁעַת הַחֲזָרָה, כָּל זֶה לְקַטְתִּי מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל עַיֵּן שָׁם. וְדַע עוֹד דְּקָרוֹב לוֹמַר דְּאִפְלוּ כְּבָר בֵּרַךְ הַנּוֹתֵן אִם לֹא בֵּרְכוּ עֲדַיִן בְּנָיו הַמְסוּכִּין עָלָיו וְשַׁדְּרֵהוּ תָּמִיד לְבָרְךְ עַל לוּלָב שֶׁל אֲבִיהֶם נִמְי לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִיר, דְּגַם זֶה אַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בָּנָיו בְּלֹא מִצָּוָה וְנוֹתֵן לָאֲחֵרִים. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שִׁגּוּם בְּמֹר וּקְצִיעָה מְצַדֵּד כֵּן:

* וּמֻתָּר לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ. עַיֵּן בְּרָא"ש (ב"ב פ"ח סי' לח) וְר"ן (כ. ד"ה ויש, נדרים מח. ד"ה כל) וְרִיטְבָ"א (מא. ד"ה איכא דקשיא ליה)

וְעוֹד פּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ טַעְמָא דְּמִלְּתָא, דִּכְלָלָא דְּכָל מַתָּנָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מַתָּנָה דְּתָנֵינַן, לֹא בָּאָה לְאַפּוּקֵי רַק הֵיכִי דְּלֹא הָוֵי רַק הַעֲרָמָה בְּעָלְמָא שֶׁלֹּא כְּגוֹן כְּלֵל לָתֵת, אֲבָל בְּלֵי הַעֲרָמָה אַף שֶׁהַמַּתָּנָה הוּא רַק לְדָבָר אֶחָד גַּם כֵּן חָיְלָא, וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּסָכָּה דַּף (מ"ב) [מ"א] (ע"ב ד"ה הילך) עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ, וְכֵן מַשְׁמַע לְהָדְיָא בְּסָגֵיא דְּבָבָא בְּתָרָא דַּף קל"ז עַמּוּד א' דְּקָאָמַר שָׁם אֶלָּא הָכָא אִי מַפֶּקֶת לֹא נָפֵיק בַּהּ לְמַאי יַהֲבַהּ נִיהֲלַהּ, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשְׁבַּ"ם (ע"ב ד"ה דאי) וּמְבֹאָר דְּאַף אִם אֵינוֹ נוֹתְנוֹ לוֹ לְשׁוּם דָּבָר רַק לְצֵאת בּוֹ יְדֵי מִצְוַת הֶחָג גַּם כֵּן מִקְרֵי נְתִינָה כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ לְדָבָר זֶה, וּמִפֵּילָא נִרְאֶה דְּכָל שֶׁכֵּן בְּאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְּנוּ לְשׁוּם אָדָם אוֹ אִפְלוּ בְּאוֹמֵר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ וְאֵינְךָ רַשַּׁאי לִתֵּן לְשׁוּם אָדָם בְּוַדַּאי הוּא שֶׁלּוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ כָּל כָּחוֹ בְּאָתְרוֹג זֶה. וְכֵן מַשְׁמַע בַּמְּאִירִי (מא: ד"ה זהו וכו' כבר ביארנו) שֶׁהֲבִיא יֵשׁ פּוֹסְקִין שֶׁבְּנוֹתֵן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְרַבִּים אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַנּוֹתֵן הָרִאשׁוֹן, וְאַף שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר וְכָמוֹ שֶׁמּוֹכָח מִמְּחַבֵּר בְּסָעִיף ה' שָׁם הַשַּׁעַם הוּא דְּהָרֵי לֹא הִתְנָה בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא אָמַר עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִיר לִי וְהָרֵי הֶחֱזִיר לוֹ. אָכֵן מוּכָח עַל כָּל פָּנִים בְּמַתָּנָה בְּפֵרוּשׁ דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְאַחֵר וְאַף עַל פִּי כֵן יוֹצֵא בּוֹ. וְהִנֵּה הַגָּאוֹן מִלְּיסָא בְּדַרְכּוֹ הַחַיִּים (סי' קו ס"ד) הֶחְמִיר בָּזֶה וְכָתַב דְּכָל שֶׁאֵינוֹ בְּכֹחַ הַמְקַבֵּל לִתֵּן לְאַחֵר אֵינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ. וּמָצָאתִי בְּשֵׁדֵי חֶמֶד (אס"ד מע' ד' מינים סי' ג ס"ק כז) שֶׁהֲבִיא כְּבָר דַּעַת כַּמָּה גְּאוֹנִים לְחַלֵּק עָלָיו בָּזֶה:

ה * דְּמִסְתָּמָא עַל דַּעַת כֵּן נָתְנוּ לוֹ. וְגַם בָּזֶה לֹא מְהַנֵּי חֲזָרַת דָּמִים כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אַחֵר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּנֶאֱנַס בְּיָדוֹ מָצָאתִי לְרַבֵּנוּ יְרֵחִם (נתיב ח ח"ד) שֶׁכָּתַב דְּמִשְׁמְעוּת

בַּאֵר הַיטֵב

אֶפְלוּ אָמַר בְּפֵרוּשׁ עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי. הָרַא"שׁ (פ"ג סי' ל) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו):

שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי אֲבָל אִם אָמַר סְתָמָא עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ אֲפִלּוּ הַחֲזִירוֹ לְאַחַר זְמַן יָצָא. חֶשְׁן מִשְׁפָּט סִימָן רמ"א סָעִיף ו'. עַיֵּן בְּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן קי"ד וְעַיֵּן בֵּיד אַהֲרֹן (הגב"י). וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת מַהֲרַשְׁדַּ"ם (אור"ח) סִימָן כ"א דְּמִי שֶׁמָּכַר לוּלָב לַחֲבֵרוֹ בְּתְנַאי שֶׁלֹּא יִטְלוּהוּ הַקָּהָל וּנְטָלוּהוּ אֲפִלּוּ לֹא הָיָה אֶלָּא גִּלּוּי דַּעַת לֹא יָצְאוּ יְדֵי חוֹבָתָן עַיֵּן שָׁם: (ז) לְהַחֲזִיר. דְּאִז גַּם כֵּן אֵין יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ: ה (מ) בְּמַתָּנָה.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בּוֹ דְּהֵיְינוּ בְּעֶרֶב, וְאִם בִּשְׁעָה שֶׁנָּתַן לוֹ כְּבָר בֵּרַךְ עָלָיו, (כ) צָרִיךְ לְהַחֲזִיר לוֹ עַל כָּל פָּנִים בְּיוֹם הַמָּחָר בִּשְׁעַת מִצְוָתוֹ, (כא) וְאַף עַל גַּב דְּלֹא פָּרַשׁ לוֹ בְּהָדְיָא מָתַי שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לוֹ, מִכָּל מָקוֹם אַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁכָּוָנָתוֹ הָיָה שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ לוֹ לְשָׁעָה שֶׁיּוּכַל לָצֵאת בּוֹ. וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים (כב) דְּכָל זֶה בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי, דְּמַשְׁמַע שֶׁיִּהְיֶה רָאוּי לוֹ לְדָבָר שֶׁעוֹמֵד, אֲבָל בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ, וְלֹא אָמַר לִי, אֲפִלּוּ הֶחֱזִירוֹ לְאַחַר הֶחָג שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם נַמִי קָיֵם תְּנָאוֹ וְיָצָא, וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (ד"ה לאחר): (יז) וּמֻתָּר וְכוּ' שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּאִם הִתְנָה בְּמַתָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יוּכַל הַמְקַבֵּל לְהַקְדִּישׁוֹ, מִכָּל מָקוֹם הָוֵי מַתָּנָה וְאָפְשָׁר לָצֵאת בּוֹ, וּכְדִמְסַיֵּם דְּלֹא גָּרַע מִמִּי שֶׁאָמַר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי, דְּגַם כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁוֹ, וַאֲפִלּוּ הָכִי הָוֵי מַתָּנָה, וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (ד"ה ומותר): ה (יח) נְתָנוֹ לוֹ סְתָם וְכוּ' כֵּיוָן שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּהֵיכִי שֶׁאֵין לוֹ רַק אֶתְרוֹג זֶה, אֲפִלּוּ נוֹתְנוֹ בְּסָתָם, גַּם כֵּן אָמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁלֹּא כְּגוֹן לִתֵּן לוֹ לַחֲלוֹטִין אֶלָּא עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ. וַאֲפִלּוּ אִם בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם כְּבָר יָצָא בְּעַצְמוֹ, וְהוּא צָרִיךְ לוֹ רַק לְשָׁאָר יְמֵי הֶחָג, וּבְשָׁאָר הַיָּמִים הֲלֹא יָכוֹל לָצֵאת בְּשֶׁאוּל, מִכָּל מָקוֹם אָמְדְּנַן דַּעְתּוֹ (כג) דְּאָדָם, שֶׁהוּא רוֹצֶה יוֹתֵר לָצֵאת בְּשֶׁלּוֹ, וְלֹא כְּגוֹן אֶלָּא עַל מְנָת לְהַחֲזִיר לוֹ שֶׁיִּהְיֶה שֶׁלּוֹ כְּבַתְּחִלָּה: (יט) וְצָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִתְּנוֹ וְכוּ'. קַאֵי (כד) אַכָּל הַנַּ"ל גַּם בְּסָעִיף ד', וְהַטַּעַם דְּכָל שֶׁנָּתְנוּ לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי, וְעַל מְנָת לְהַחֲזִיר דְּקָאָמַר הוּא כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזֹר וְתִתֵּן לִי בְּמַתָּנָה: (כ) כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ שֶׁל בְּעָלִים וְיֵצְאוּ בּוֹ. הַלְּשׁוֹן מְגֻמְגָּם (כה) דְּמִשְׁמַע מִזֶּה דְּאִם לֹא יַחֲזֹר וְיִתֵּן לְהַבְּעָלִים בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה, לֹא יוּכְלוּ הַבְּעָלִים לָצֵאת יְדֵי חוֹבָתָם בָּאֶתְרוֹג,

בַּאֵר הַלָּכָה

לוֹ סְתָם אִמְרִינַן דִּכְדַאי נְתָנוֹ לוֹ עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִירוֹ לְצֵאת בּוֹ וְלֹא גָּרַע זֶה מֵאִלּוּ לֹא אָמַר כְּלוּם, וּמְצָאתִי שֶׁכָּבָר עָמַד בָּזֶה בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ד) בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב (סי' קיד), וְעַל כָּרְחֵךְ אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר דְּסְבִירָא לֵהּ לְהָרַמ"א שָׁם דְּמִכַּיָּון שֶׁפֵּרַשׁ דְּבָרָיו עַל מְנָת לְהַחֲזִיר וְלֹא פֵּרַשׁ לוֹמַר שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ גָּרַע מִסְתָּמָא, וּמִכָּל מָקוֹם לְמַעֲשֶׂה צָרִיךְ עִיּוּן דְּכִמְּה אַחֲרוֹנִים מִפְקְפְקִין עַל סְבָרָא זוֹ [וְעַיֵּן בְּקֶרְבָּן נְתַנְאֵל בְּסָגֵיא זוֹ (פ"ג סי' ל אות נ) וְכֵן בְּכִבּוּדֵי יַעֲקֹב (סק"י)] וְדַעְתִּם דְּבָעֵל הָעטוּר (ח"ב צב.) שְׁכּוֹבֵר דְּאִפְלוּ בִּסְתָמָא כְּנָתְנוּ שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ כָּל שֶׁכֵּן בְּשִׁמְּתָנָה עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ אַף שֶׁלֹּא אָמַר לִי וְחוֹלֵק עַל הָרַשְׁבָּ"א. וְדַע דְּגַם בְּאוֹמֵר עַל מְנָת שֶׁתַּחֲזִירֶהוּ לִי דְּמִחֲיָב לְהַחֲזִירוֹ בִּזְמַן מִצְוָתוֹ גַּם כֵּן אִיבָּא חִלּוּק בְּדָבָר, דְּבְאֵין לוֹ לוּלָב אַחֵר מְחֻיָּב לְהַחֲזִירוֹ בְּיוֹם זֶה אִם לֹא בֵּרַךְ אוֹ עַל כָּל פָּנִים לִיוֹמָא דְּלְמָחָר וְכוּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (שם) וּמִשָּׁעָם דְּאַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא, אֲבָל בְּיִשׂ לוֹ עוֹד לוּלָב כָּשֵׁר לְבָרְךְ עָלָיו נִהֵי דְּאֵינוֹ רָשַׁאי לְהַחֲזִיר לוֹ אַחַר הֶחָג שֶׁהֲרֵי אָמַר הֶחֱזִירֵהוּ לִי וּמִידֵי דַּחֲזִי לֵהּ קָאָמַר אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּב לְהַחֲזִיר לוֹ בְּיוֹם זֶה אוֹ לְמָחָר וְכָל שֶׁמְּחַזִּיר לוֹ בְּחָג אֲפִלּוּ בְּיוֹם שְׁכִיעִי נִמְי יָצָא יְדֵי תְּנָאוֹ, דְּהָא עֲדַיִן קָאֵי לְמִצְוָתוֹ וַהֲרֵי לֹא פֵּרַשׁ בְּאֵיזֶה יוֹם וְכָפֶה שֶׁיְּהֵא שָׁוֶה בְּשִׁעַת הַחֲזָרָה, כָּל זֶה לְקַטְתִּי מִדִּבְרֵי תְּשׁוּבַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל עַיֵּן שָׁם. וְדַע עוֹד דְּקָרוֹב לוֹמַר דְּאִפְלוּ כְּבָר בֵּרַךְ הַנּוֹתֵן אִם לֹא בֵּרְכוּ עֲדַיִן בְּנָיו הַמְסוּכִּין עָלָיו וְשַׁדְּרֵהוּ תָּמִיד לְבָרְךְ עַל לוּלָב שֶׁל אֲבִיהֶם נִמְי לֹא יָצָא אִם לֹא הֶחֱזִיר, דְּגַם זֶה אַמְדָּנָא דְּמוֹכַח הוּא שֶׁאֵין אָדָם מַנִּיחַ בָּנָיו בְּלֹא מִצָּוָה וְנוֹתֵן לָאֲחֵרִים. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי שִׁגּוּם בְּמֹר וּקְצִיעָה מְצַדֵּד כֵּן:

* וּמֻתָּר לָתֵת לוֹ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא יַקְדִּישֶׁנּוּ. עַיֵּן בְּרָא"ש (ב"ב פ"ח סי' לח) וְר"ן (כ. ד"ה ויש, נדרים מח. ד"ה כל) וְרִיטְבָ"א (מא. ד"ה איכא דקשיא ליה)

וְעוֹד פּוֹסְקִים שֶׁכָּתְבוּ טַעְמָא דְּמִלְּתָא, דִּכְלָלָא דְּכָל מַתָּנָה שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מַתָּנָה דְּתָנֵינַן, לֹא בָּאָה לְאַפּוּקֵי רַק הֵיכִי דְּלֹא הָוֵי רַק הַעֲרָמָה בְּעָלְמָא שֶׁלֹּא כְּגוֹן כְּלֵל לָתֵת, אֲבָל בְּלֵי הַעֲרָמָה אַף שֶׁהַמַּתָּנָה הוּא רַק לְדָבָר אֶחָד גַּם כֵּן חָיְלָא, וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בְּסָכָּה דַּף (מ"ב) [מ"א] (ע"ב ד"ה הילך) עַיֵּן שָׁם בְּאֹרֶךְ, וְכֵן מַשְׁמַע לְהָדְיָא בְּסָגֵיא דְּבָבָא בְּתָרָא דַּף קל"ז עַמּוּד א' דְּקָאָמַר שָׁם אֶלָּא הָכָא אִי מַפֶּקֶת לֹא נָפֵיק בַּהּ לְמַאי יַהֲבַהּ נִיהֲלַהּ, וְעַיֵּן שָׁם בְּפֵרוּשׁ רַשְׁבַּ"ם (ע"ב ד"ה דאי) וּמְבֹאָר דְּאַף אִם אֵינוֹ נוֹתְנוֹ לוֹ לְשׁוּם דָּבָר רַק לְצֵאת בּוֹ יְדֵי מִצְוַת הֶחָג גַּם כֵּן מִקְרֵי נְתִינָה כֵּיוָן שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ לְדָבָר זֶה, וּמִפֵּילָא נִרְאֶה דְּכָל שֶׁכֵּן בְּאִם אָמַר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁלֹּא תִּתְּנוּ לְשׁוּם אָדָם אוֹ אִפְלוּ בְּאוֹמֵר לוֹ הֲרֵי הוּא שֶׁלְּךָ וְאֵינְךָ רַשַּׁאי לִתֵּן לְשׁוּם אָדָם בְּוַדַּאי הוּא שֶׁלּוֹ וְיוֹצֵא בּוֹ אַף עַל גַּב שֶׁלֹּא נָתַן לוֹ כָּל כָּחוֹ בְּאָתְרוֹג זֶה. וְכֵן מַשְׁמַע בַּמְּאִירִי (מא: ד"ה זהו וכו' כבר ביארנו) שֶׁהֲבִיא יֵשׁ פּוֹסְקִין שֶׁבְּנוֹתֵן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר אֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְרַבִּים אֶלָּא בִּרְשׁוּת הַנּוֹתֵן הָרִאשׁוֹן, וְאַף שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר וְכָמוֹ שֶׁמּוֹכָח מִמְּחַבֵּר בְּסָעִיף ה' שָׁם הַשַּׁעַם הוּא דְּהָרֵי לֹא הִתְנָה בְּפֵרוּשׁ אֶלָּא אָמַר עַל מְנָת שֶׁיַּחֲזִיר לִי וְהָרֵי הֶחֱזִיר לוֹ. אָכֵן מוּכָח עַל כָּל פָּנִים בְּמַתָּנָה בְּפֵרוּשׁ דְּאֵינוֹ רַשַּׁאי לִתֵּן לְאַחֵר וְאַף עַל פִּי כֵן יוֹצֵא בּוֹ. וְהִנֵּה הַגָּאוֹן מִלְּיסָא בְּדַרְכּוֹ הַחַיִּים (סי' קו ס"ד) הֶחְמִיר בָּזֶה וְכָתַב דְּכָל שֶׁאֵינוֹ בְּכֹחַ הַמְקַבֵּל לִתֵּן לְאַחֵר אֵינוֹ כֵּן כְּמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ. וּמָצָאתִי בְּשֵׁדֵי חֶמֶד (אס"ד מע' ד' מינים סי' ג ס"ק כז) שֶׁהֲבִיא כְּבָר דַּעַת כַּמָּה גְּאוֹנִים לְחַלֵּק עָלָיו בָּזֶה:

ה * דְּמִסְתָּמָא עַל דַּעַת כֵּן נָתְנוּ לוֹ. וְגַם בָּזֶה לֹא מְהַנֵּי חֲזָרַת דָּמִים כֵּיוָן שֶׁאֵין לוֹ אַחֵר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּנֶאֱנַס בְּיָדוֹ מָצָאתִי לְרַבֵּנוּ יְרֵחִם (נתיב ח ח"ד) שֶׁכָּתַב דְּמִשְׁמְעוּת

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(כ) רִיטְבָ"א (מא: ד"ה כי הא) וּמְאִירִי (מא: ד"ה זהו וכו' כבר ביארנו): (כא) רַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א) סִימָן אֶלֶף וְהָרַ"ן בְּסָגֵיא (שם) וּמְאִירִי (שם). וּמִכָּל מָקוֹם מִסְתַּפְקָנָא בְּהֶחֱזִיר לוֹ אַחַר כָּל הַתְּפִלּוֹת וּבִשְׁכִיבִי זֶה לֹא עָשָׂה הַנַּעֲנוּעִים בְּהַלֵּל בְּצִבּוּר דְּדַרְכּוֹ תָּמִיד לְנַעֲנֵעַ עִם הַצִּבּוּר אוֹלַי יֵשׁ בָּזֶה קְפִידָא לְכַשֶּׁהַמַּתָּנָה, אוֹ אֶפְשָׁר דְּנִקָּא בְּהֶחֱזִיר לוֹ אַחַר זְמַן מִצְוָתוֹ לְגַמְרֵי וְצָרִיךְ עִיּוּן. וְעַל כָּל פָּנִים לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְזַהֵר בָּזֶה לְהַחֲזִיר לוֹ קֹדֶם הַלַּיְלָה: (כב) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). וּרְאִיָּה דְּהָא בְּמַעֲשֶׂה דְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל (מא:) גַּם כֵּן הָיָה שָׁנֵטָל מִתְּחִלָּה בְּעַצְמוֹ וַאֲפִלּוּ הָכִי אִם לֹא הָיָה רַבִּי עֲקִיבָא מַחֲזִירוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לְכַסּוֹף מִשְׁמַע בַּגְּמָרָא דְּלֹא הָיָה יוֹצֵא וְהֵיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁרַבָּן גַּמְלִיאֵל צָרִיךְ לוֹ לְמָחָר לָצֵאת בּוֹ בְּעַצְמוֹ. וּמַה שֶּׁכָּתַב רַמ"א דְּצָרִיךְ וְכוּ' כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ בּוֹ הַבְּעָלִים, מֵירֵי בְּאִם נְתָנוֹ קֹדֶם שֶׁיָּצָא הוּא בְּעַצְמוֹ: (כג) וְזֶהוּ עִקַּר חִלּוּקָא בֵּין אִם אָמַר לוֹ יְהֵא שֶׁלְּךָ דְּסָעִיף ג' שֶׁלֹּא יָצָא לְהָא דְּסָעִיף ד' וְכַמְבֹאָר בְּרַא"שׁ (פ"ג סי' ל): (כד) וּכְבָר עָמַד בָּזֶה הַגָּאוֹן רַבִּי יְשַׁעְיָה פָּרְלִין בְּהַגָּהוֹתָיו וְנִשְׁאַר בְּצָרִיךְ עִיּוּן. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְתָרֵץ וּלְאַשְׁכּוֹחֵי אַף שֶׁהַבְּעָלִים לֹא יָצְאוּ בְּאֹפֶן זֶה, בְּגוֹן שֶׁמַּחֲזִיר לוֹ בְּתְחִלַּת הַיּוֹם שֶׁלֹּא בְּמַתָּנָה לְצֵאת בּוֹ וְהָרֵי יֵשׁ לוֹ שְׁהוּת מִצַּד תְּנָאוֹ לְהַחֲזִיר גַּם בְּסוֹף הַיּוֹם כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עֲדַיִן זְמַן לְבָרְךְ עָלָיו, וּבָזֶה מַחֲזִיר שֶׁלֹּא לְשֵׁם מַתָּנָה לֹא מְהַנֵּי וְכֹמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah